

УДК 631.11:338.43:330.341.1(477.73)

Сирцева С.В.

Миколаївський державний аграрний університет

МЕТОДОЛОГІЯ ОЦІНКИ РЕСУРСНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ РЕГІОНУ

У статті розглянуто питання методології оцінки ресурсозабезпечення інноваційного розвитку сільськогосподарських підприємств.

Ключові слова: оцінка, ресурсне забезпечення, інноваційний розвиток, сільськогосподарські підприємства.

Sirtseva S.

METHODOLOGY EVALUATION OF RESOURCE DEVELOPMENT OF INNOVATIVE AGRICULTURAL COMPANIES REGIONAL

The questions of methodology of assessment of resource development of innovative agricultural enterprises.

Key words: assessment, resource support, innovative development, agricultural enterprises.

Сырцева С.В.

МЕТОДОЛОГІЯ ОЦЕНКИ РЕСУРСНОГО ОБЕСПЕЧЕНИЯ ИННОВАЦИОННОГО РАЗВИТИЯ СЕЛЬСКОХОЗЯЙСТВЕННЫХ ПРЕДПРИЯТИЙ РЕГИОНА

В статье рассмотрены вопросы методологии оценки ресурсообеспечения инновационного развития сельскохозяйственных предприятий.

Ключевые слова: оценка, ресурсное обеспечение, инновационное развитие, сельскохозяйственные предприятия.

Постановка проблеми у загальному вигляді і її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. Основним методологічним принципом оцінки ресурсного забезпечення є збалансованість його елементів. Оцінка ресурсного потенціалу дає можливість встановити причини розбіжностей потенційних і фактичних можливостей використання ресурсів підприємств, а відповідно і його діяльності в цілому [1].

Тому в сучасних умовах необхідна визначена класифікація принципів, методологічних підходів і методів до оцінки ресурсного забезпечення розвитку сільськогосподарських підприємств, а особливо інноваційного його типу.

Аналіз останніх досліджень, у яких започатковано вирішення проблеми. Дослідження питання розвитку аграрного сектора економіки та ресурсозабезпечення розглянуто у великій кількості праць вітчизняних науковців, а саме: О.В.Вишневської, І.І.Лукінова, Н.М.Сіренко, О.М.Ульяненка та інших.

Проте методологія оцінки ресурсозабезпечення саме інноваційного типу розвитку сільськогосподарських підприємств потребує доповнення та виділення основних його етапів проведення.

Цілі статті. Розглянути питання методології оцінки ресурсного забезпечення інноваційного розвитку сільськогосподарських підприємств та запропонувати основні етапи її проведення.

Викладення основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. У сучасній агроекономічній науці сформувалися три методологічних напрямки щодо оцінки ресурсного потенціалу підприємств:

1) статистичні – відображають зв'язок між виробничими ресурсами і результатами виробництва;

2) стандартизовані значення – визначаються шляхом віднесення величини наявних ресурсів у кожному підприємстві до їх середньогрупової чи до базисної (за визначений рік) величини;

3) економічна оцінка ресурсів (земельних, матеріальних і трудових), сума яких є показником ресурсозабезпечення господарств.

І.І.Лукінов виділяє такі методологічні підходи щодо оцінки ресурсного забезпечення підприємств [2]:

- на базі грошової оцінки окремих ресурсів з подальшим їх підсумовуванням в єдиний інтегральний показник;

- шляхом стандартизації факторів – ресурсів за допомогою математичних характеристик кореляційних моделей (коефіцієнта еластичності, бета-коефіцієнтів) і подальшим підсумовуванням цих факторів;

- визначенням зваженого зведеного індексу забезпеченості ресурсами за допомогою середньої геометричної;

- розрахунком приватних індексів забезпеченості кожним ресурсом з наступним їх підсумовуванням і діленням на кількість ресурсів;

- за допомогою оптимізаційних моделей.

Такі вчені-економісти, як Є.Попов, В.Ханжина, пропонують проводити аналіз ресурсного потенціалу підприємства за такою схемою: оцінка забезпеченості ресурсів та ефективності підприємства; фінансовий аналіз діяльності підприємства; порівняльний аналіз; організація процедури оцінки ресурсного потенціалу підприємства [3].

Однак подібним чином визначається тільки статичний стан ресурсного забезпечення, тоді як розвиток потребує розглядати їх у динаміці, тобто у процесах, які супроводжуються зміною цих економічних елементів та їхнього взаємозв'язку.

В більшості випадків підприємств йдуть традиційними шляхами розвитку: інтенсивним та екстенсивним, за рахунок, у першому випадку, покращення використання вже функціонуючих елементів ресурсного потенціалу та підвищення їхньої продуктивності завдяки модернізації, у другому випадку, за рахунок підвищення інвестиційної активності підприємства [4].

В сучасних умовах діяльності підприємство може досягти високих результатів лише у випадку цілеспрямованості на пошук нових форм організації виробництва, виготовлення і впровадження нових видів продукції, освоєння нових ринків збуту товарів та послуг, тобто обравши інноваційний тип розвитку.

Основною метою активізації інноваційної діяльності будь-якого підприємства є забезпечення його сталого розвитку за певних умов [5]:

- розподілу ресурсного потенціалу;
- отримання синергетичного результату від оптимального ресурсного потенціалу в інновації та використання інновацій для розвитку самого ресурсного потенціалу або окремих його елементів;
- отримання ефекту якості прибутку, отриманого від нарощування виробничих потужностей підприємства і приросту валової продукції.

Так, В.І.Кашніков зазначає, що ресурсний потенціал розвитку підприємства за рахунок розвитку підприємства на основі активізації інноваційно-інвестиційної діяльності [6]

Якщо ж говорити про сільськогосподарські підприємства, то основним ресурсом, за допомогою якого оцінюють ресурсний потенціал, є земля, але з метою здійснення виробничого процесу та можливості обробки земельного ресурсу, оптимізація повинна бути зорієнтована на трудові ресурси та на матеріально-технічне забезпечення.

Дослідження ресурсного забезпечення інноваційного розвитку підприємства необхідно проводити у сукупності всіх елементів з урахуванням особливості землі та сільськогосподарських тварин [4].

Для оцінки ефективності використання ресурсів при реалізації обраної стратегії інноваційного розвитку ряд економістів пропонують оцінку забезпеченості ресурсів здійснювати за допомогою відповідних показників, коефіцієнтів. На основі цих показників, що характеризують наявність джерел, які формують запаси і витрати для виробничо-господарської діяльності, розраховуються величини, які дають оцінку розміру (достатності) джерел для покриття запасів і витрат. Дані показники є базою для класифікації фінансово-економічного стану підприємства за ступенем його фінансової стійкості.

Р.К.Горшков вважає, що для оцінки ресурсів інноваційно-економічного потенціалу повинна застосовуватися система приватних показників, кожен з яких виконує одну з трьох функцій: характеризує рівень забезпеченості підприємства тим чи іншим видом ресурсів по відношенню до загальної суми його активів (показники достатності та забезпеченості); здійснює специфічну функцію за описом поведінки даного виду ресурсу в мінливих умовах функціонування (показники ліквідності запасів товарно-матеріальних цінностей, продуктивності праці, матеріаломісткості, маневреності функціонуючого капіталу); визначає ступінь ефективності (показники прибутковості і рентабельності) [7].

При визначенні показників ресурсного забезпечення інноваційного розвитку сільськогосподарських підприємств потрібно застосувати також метод експертних опитувань, оскільки він є ефективним інструментом при обмежених ресурсах і обмеженій інформації особливо що стосується аграрних підприємств. Проте, застосовуючи даний метод, необхідно звернути увагу на пошук компетентних експертів, які зможуть оцінити вагомість показників із різних сфер діяльності підприємства та правильність складеної анкети опитування.

Врахувавши особливості аграрних підприємств, нами взято за основу, під час визначення оцінки ресурсного забезпечення інноваційного розвитку сільськогосподарських підприємств, методика оцінки інноваційної сприйнятливості аграрного сектора економіки, яка була розроблена Н.М.Сіренко [8], що базується на розрахункових показниках та експертній оцінці, включає групи показників та коефіцієнтів, які дозволяють провести аналіз забезпеченості аграрних підприємств необхідними ресурсами для здійснення інноваційної діяльності (табл. 1).

Таблиця 1

Система показників щодо оцінки
ресурсного забезпечення інноваційного розвитку аграрних підприємств

Групи показників	Назва та коефіцієнт значимості показника
1	2
Достатність фінансового забезпечення інноваційної діяльності (ІСП _{1j})	Рівень забезпеченості інноваційного розвитку підприємства фінансовими ресурсами (ІСП ₁₁) 0,13
	Питома вага залучених ресурсів у загальних фінансових ресурсах, направлених на інноваційну діяльність підприємства (ІСП ₁₂) 0,11
	Рівень використання залучених і власних фінансових ресурсів для здійснення інноваційної діяльності (ІСП ₁₃) 0,11
	Частина інноваційних витрат у загальному обсязі витрат підприємства (ІСП ₁₄) 0,13
	Питома вага бюджету витрат на нові розробки у операційному бюджеті підприємства (ІСП ₁₅) 0,12
Техніко-технологічна сприйнятливість (ІСП _{2j})	Коефіцієнт оновлення щорічного оновлення основних виробничих засобів підприємства (ІСП ₂₁) 0,25
	Середній час, що проходить з моменту генерації ідеї до запуску інноваційного проекту на підприємстві (ІСП ₂₂) 0,15
Розвиток творчого потенціалу (інноваційна спроможність) (ІСП _{3j})	Кількість зареєстрованих підприємством об'єктів інтелектуальної власності (ІСП ₃₁) 0,15
	Кількість раціональних пропозицій (інноваційних ідей), що надійшли від працівників підприємства (ІСП ₃₂) 0,2
	Питома вага впроваджених інноваційних ідей (ІСП ₃₃) 0,25
	Рівень кваліфікації і досвід працівників, залучених до інноваційного процесу (ІСП ₃₄) 0,25
	Частина переданих іншим підприємствам прав на об'єкти інтелектуальної власності (ІСП ₃₅) 0,15
	Кількість зареєстрованих підприємством об'єктів інтелектуальної власності (ІСП ₃₆) 0,15
Сприйнятливість природних ресурсів (ІСП _{4j})	Питома вага земельних угідь, що знаходяться в довгостроковому користуванні підприємства (ІСП ₄₁) 0,2
	Природний потенціал ґрунтів (ІСП ₄₂) 0,3
	Наявність системи підвищення рівня природного потенціалу ґрунтів (ІСП ₄₃) 0,25
	Дотримання науково обґрунтованих сівозмін (ІСП ₄₄) 0,25

Виходячи з цього, пропонуємо виділити наступні етапи діагностики стану рівня формування і використання ресурсного забезпечення інноваційного розвитку сільськогосподарських підприємств:

I етап – ревізія ресурсів підприємства – проводиться перевірка усіх наявних видів ресурсів підприємства, визначається їх структура та обсяг необхідний для забезпечення інноваційного розвитку.

II етап – оцінка індивідуальної сприятливості до інноваційного розвитку аграрних підприємств – за допомогою системи показників, наведених, визначають достатність фінансового, техніко-технологічного забезпечення, забезпечення трудовими, інтелектуальними, природними, інформаційними ресурсами для здійснення інноваційної діяльності.

III етап – оцінка ефективності використання ресурсів підприємства, необхідних для інноваційної діяльності підприємства – за допомогою групи узагальнюючих та окремих показників, таких як фондовіддача, фондоємність, фондоозброєність, рентабельність оцінюють ефективність використання ресурсів.

Висновки. Отже, при оцінці ресурсного забезпечення інноваційного розвитку аграрного підприємства регіону треба враховувати величину ресурсів підприємства, ступінь їхнього використання, як фактичного, так і потенційного, а також обсяг створеного ресурсами валового продукту.

1. Ульяновко О.В. Формування та використання ресурсного потенціалу в аграрній сфері: [монографія] / О.В.Ульяненко. – Харк. нац. аграр. ун-т. – Х., 2006. – 357 с.
2. Экономические и социальные проблемы АПК. Производственные ресурсы: эффективность. – Т. 1. / Под ред. Лукинова И.И. – К.: Наук. думка, 1985. – 318 с.
3. Попов Е. Структура рыночного потенциала предприятия / Е.Попов, В.Ханжина // Проблемы теории и практики управления. – 2001. – №6. – С. 31–36.
4. Вишнеvsька О.М. Ресурсний потенціал аграрного сектора економіки: соціально-економічні та екологічні аспекти: [монографія] / О.М.Вишнеvsька. – Миколаїв, 2011. – 487 с.
5. Светлорусова О.А. Современные подходы к принятию решений по использованию ресурсного потенциала промышленных предприятий / О.А.Светлорусова // Журнал научных публикаций аспирантов и докторантов. – 2008. – №7 // [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.jurnal.org/articles/2008/ekon52.html>.
6. Кашников В.И. Управление устойчивостью и опасностями в системе «социум-техника-техничко-технологическая система» / В.И.Кашников // Машиностроитель. – 2006. – №12. – С. 44–47.
7. Горшков Р.К. Формирование инновационного потенциала предприятия: ресурсный подход / Р.К.Горшков // Проблемы современной экономики (Евразийский международный научно-аналитический журнал). – 2004. – №4 (12) // [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.m-economy.ru/art.php?nArtId=563>.
8. Сіренко Н.М. Управління стратегією інноваційного розвитку аграрного сектора економіки України: [монографія] / Н.М.Сіренко. – Миколаїв, 2010. – 416 с.